

Verkkoarkiston sisältö

Verkkoarkisto on Kansalliskirjaston lakisääteisesti ylläpitämän kansalliskokoelman uusin laajennus. Kansalliskokoelman karttuminen on virallisesti alkanut lain voimalla vuodesta 1707. Jo 1600-luvulla suomalaisilla kirjapainolla oli velvoite luovuttaa tuotteensa kirjastolle. Aika muuttuu ja julkaisumuodot; tietoyhteiskunnassa yhä suurempi osa tiedonvälityksestä ja yhteiskunnallisesta keskustelusta on siirtynyt tietoverkkoihin.

Vuoden 2008 alussa voimaan tullut laki kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä kattaa painotuotteiden ja äänitteiden ohella myös verkkoaineiston ja radio- ja televisiotallenteet. Laki velvoittaa Kansalliskirjaston hakemaan ja tallettamaan kaiken suomalaisilla internet-palvelimilla sijaitsevan julkisen verkkoaineiston sekä ulkomailla sijaitsevan, erityisesti suomalaiselle yleisölle tarkoitetun verkkoaineiston. Kansallisen audiovisuaalisen arkiston tehtävänä on arkistoida radio- ja televisio-ohjelmia. Sen ylläpitämä radio- ja tv-ohjelmistojen arkisto pyritään saamaan käyttöön vuoden 2010 aikana.

Kansalliskirjasto avasi verkkoarkistonsa 2.4.2009. Arkistoon tallennettuja tiedostoja on tällä hetkellä yli 130 miljoonaa kappaletta. Esimerkiksi html-tiedostoja eli yksittäisiä nettisivuja on 77 miljoonaa kappaletta, kuvatiedostoja 41 miljoonaa ja ääni- ja kuvatiedostoja satoja tuhansia. Tallennettujen sivujen joukossa on sekä yhteisöjen että yksityisten kansalaisten tuottamaa aineistoa. Arkisto kasvaa vuosittain tapahtuvan peruskeräyksen lisäksi teemakeräyksillä. Pitkin vuotta tehtävät teemakeräykset keskittyvät tiettyyn aiheeseen tai ajankohtaiseen tapahtumaan. Jo tehtyjä teemakeräyksiä ovat muun muassa vaalisivustot ja ulkosuomalaisiin liittyvä materiaali.

Verkkoaineistoa on kerätty ja tallennettu tekijänoikeuslain nojalla vuodesta 2006 alkaen. Verkkoarkiston avaaminen asiakaskäyttöön tuli mahdolliseksi kulttuuriaineistojen tallentamista ja säilyttämistä koskevan lain myötä.

Kuva: Verkkoarkiston avajaiset, 2.4.09, Tommi Jauhiainen ja kansaned. Jyrki Kasvi, Kuva: Kari Timonen.

Verkkoarkiston käyttö

Tekijänoikeussyistä palvelu ei ole avoinna internetissä. Huhtikuussa avautuu verkkoarkiston hakemisto. Se on palvelu, jossa voi verkko-osoitteen perusteella tarkistaa, onko jokin sivu tallentunut verkkoarkistoon. Hakemisto avautuu osoitteessa <http://verkkoarkisto.kansalliskirjasto.fi>

Suurinta osaa verkkoarkistoon sisältyvistä www-sivustoista ei kuvailla kirjaston tietokantoihin. Ainoastaan teemakeräyksistä (tiettyyn aiheeseen tai ajankohtaiseen tapahtumaan liittyvä verkkoarkistointi) pyritään liittämään tiedot kansallisbibliografiaan tai kansallisdiskografiaan eli Fennica- tai Viola -tietokantoihin.

Kansalliskirjaston asiakkaat voivat käyttää verkkoarkistoa Kansalliskirjastossa tiloissa tarkoitukseen erikseen varatuilla työasemilla. Aluksi asiakaskäytössä on vain yksi työasema, mutta seuraavat kaksi avataan jo alkukesästä. Palvelu laajenee myöhemmin myös maan muiden vapaakappalekirjastojen, Kansallisen audiovisuaalisen arkiston ja Eduskunnan kirjaston asiakaskäyttöön.

Vapaakappaletyöasemaa ja verkkoarkistoa koskevat tarkat turvamääritykset. Siksi koneessa ei ole internetyhteyttä, eikä verkkoarkiston aineistosta voi ottaa digitaalisia kopioita normaalein tallennusmenetelmin esim. USB-muistitikulle.

Ns. välillinen kopiointi on sallittua esim. näyttöruudulta voi ottaa valokuvia. Vapaakappaletyöasema on kytketty tulostimeen, joten käyttäjät voivat ottaa arkiston dokumenteista itselleen paperitulosteita.

Verkkoarkiston hakutapoja on kaksi: osoite- ja avainsanahaku. Verkko-osoitehaulla voi etsiä sivustoja suoraan www-osoitteen perusteella. Avainsanahaku on googlestä tuttu tekstihaku.

Jos Kansalliskirjaston verkkoarkistossa ei ole haettua aineistoa, kannattaa kokeilla myös Internet Archivea (<http://www.archive.org/>). Se on kerännyt verkossa olevaa aineistoa jo vuodesta 1996, myös suomalaista.

- Uusimmassa Kansalliskirjasto-lehdessä (1/2009) on lisää asiaa verkkoarkistosta
<http://www.kansalliskirjasto.fi/yleistieto/kklehti.html>
- Lisätietoja verkkoarkiston käytöstä
<http://www.kansalliskirjasto.fi/kokoelmatjapalvelut/digitaalisetkokoelmat/verkkoarkisto.html>
- Lisätietoja verkkoarkiston sisällöstä
<http://www.kansalliskirjasto.fi/julkaisuala/vapaakappaleet/kokoelmapolitiikka.html>

Teksti:
Leena Jansson
Kansalliskirjasto

Kuva:
Kari Timonen